С.В. Мянькова,
начальнік аддзела вучэбна-метадычнага забеспячэння
павышэння кваліфікацыі і перападрыхтоўкі кадраў
ДУА «Інстытут культуры Беларусі»

Маніторынг адукацыйных запатрабаванняў работнікаў сферы культуры як фактар фарміравання кантынгенту слухачоў

У сістэме ДАД сферы культуры на сённяшні дзень найбольш запатрабаванымі з'яўляюцца адукацыйныя праграмы перападрыхтоўкі кіруючых работнікаў і спецыялістаў на ўзроўнях вышэйшай і сярэдняй спецыяльнай адукацыі, павышэння кваліфікацыі кіруючых работнікаў і спецыялістаў.

Штогод больш за 3000 работнікаў устаноў сферы культуры і мастацтва праходзяць павышэнне кваліфікацыі і перападрыхтоўку кадраў. Так, у 2014 г. змест адукацыйных праграм павышэння кваліфікацыі і перападрыхтоўкі кіруючых работнікаў і спецыялістаў сферы культуры засвоілі 3385 чалавек, у 2015 г. — 3285. Пры гэтым Інбелкульт забяспечвае рэалізацыю адукацыйных праграм павышэння кваліфікацыі прыкладна на 40—50 % спецыялістаў галіны, адукацыйных праграм перападрыхтоўкі — на 25—30 % [2; 3].

Інбелкульт выконвае дзяржаўны заказ на павышэнне кваліфікацыі і перападрыхтоўку кіруючых работнікаў і спецыялістаў галіны за кошт сродкаў рэспубліканскага і (або) мясцовых бюджэтаў.

У Інбелкульце штогод распрацоўваецца План павышэння кваліфікацыі і перападрыхтоўкі кіруючых работнікаў і спецыялістаў сферы культуры (далей — План), які зацвярджаецца Міністрам культуры Рэспублікі Беларусь.

План змяшчае раздзелы:

1. Павышэнне кваліфікацыі кіруючых работнікаў і спецыялістаў галіны культуры: назва праграмы; катэгорыя слухачоў; форма, працягласць навучання (у мес.); тэрмін правядзення курсаў; колькасць слухачоў; фарміраванне кантынгенту слухачоў па абласцях, г. Мінск, установах рэспубліканскага падпарадкавання.

2. Перападрыхтоўка кіруючых работнікаў і спецыялістаў галіны культуры: назва спецыяльнасці; агульны тэрмін (у годзе), этапы, форма навучання; тэрмін навучання агульны (у годзе); колькасць слухачоў; фарміраванне кантынгенту слухачоў па абласцях, г. Мінск, установах рэспубліканскага падпарадкавання.

Пры распрацоўцы Плана колькасць слухачоў кожнай вучэбнай групы павінна фарміравацца з улікам патрабавання арт. 250 Кодэкса Рэспублікі Беларусь аб адукацыі аб напаўняльнасці вучэбных груп павышэння кваліфікацыі і перападрыхтоўкі, якія навучаюцца за кошт сродкаў рэспубліканскага і (або) мясцовых бюджэтаў (25—30 чалавек) [1]. Неабходнай умовай эфектыўнага планавання так-

РЭПАЗІТОРЫЙ БГУКІ

сама з'яўляецца хуткае рэагаванне ўстановы адукацыі на пастаянна ўзрастаючыя патрабаванні спажыўца да якасці адукацыйных паслуг, зместу і варыятыўнасці адукацыйных праграм.

Паспяховай канкурэнцыі Інбелкульта на рынку адукацыйных паслуг, задавальненню адукацыйных запатрабаванняў слухачоў садзейнічае вывучэнне попыту патэнцыяльных спажыўцоў названых паслуг.

План у Інбелкульце рыхтуецца на падставе даных маніторынгу адукацыйных запатрабаванняў работнікаў галіны па распрацаваных формах (форма 1, форма 2), якія рассылаюцца для запаўнення ва ўстановы культуры абласцей і г. Мінск:

Форма 1

Пералік і колькасць работнікаў устаноў сферы культуры і мастацтва_______ вобласці (г. Мінск), устаноў рэспубліканскага падпарадкавання, якія маюць патрэбу ў павышэнні кваліфікацыі ў ____ годзе (па катэгорыях)

Катэгорыя работніка	Колькасць слухачоў	Найбольш запатрабаваная тэматыка адукацыйных праграм

Форма 2

Спіс работнікаў устаноў сферы культуры і мастацтва ________ вобласці (г. Мінск), устаноў рэспубліканскага падпарадкавання, якія маюць патрэбу ў перападрыхтоўцы ў _____ годзе (па спецыяльнасцях)

Прозвішча, імя супрацоўніка, які накіроўваецца на перападрыхтоўку	Месца працы, пасада	Інфармацыя аб асноўнай адукацыі
Перападрыхтоўка на ўзроўні вышэйшай адукацыі (тэрмін навучання 22—24 мес.)		
Перападрыхтоўка на ўзроўні сярэдняй спецыяльнай адукацыі (тэрмін навучання 9 мес.)		

Дадзеныя формы накіроўваюцца Інбелкультам у галоўныя ўпраўленні ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі аблвыканкамаў, Мінскага гарвыканкама, райвыканкамаў кожнай вобласці, а таксама ва ўстановы рэспубліканскага падпарадкавання. Звесткі аб адукацыйных запатрабаваннях работнікаў устаноў

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

культуры і мастацтва збіраюцца па рэспубліцы на працягу месяца і падаюцца ў Інбелкульт для сістэматызацыі, аналізу, падрыхтоўкі зводу ў электронным выглядзе.

Звод даных аб адукацыйных запатрабаваннях работнікаў сферы культуры дазваляе сфарміраваць пералік адукацыйных праграм і кантынгенту работнікаў сферы культуры, колькасць работнікаў, якія маюць патрэбнасць у павышэнні кваліфікацыі (па катэгорыях) і перападрыхтоўцы (па спецыяльнасцях) на чарговы каляндарны год.

Так, у адпаведнасці з данымі маніторынгу, праведзенага ў 2014 г., патрэбнасць у адукацыйных праграмах павышэння кваліфікацыі, якія рэалізуюцца ў Інбелкульце, на 2015 г. склала (па катэгорыях):

работнікі кіруючых органаў культуры — 93 чалавекі;
работнікі клубных устаноў — 408 чалавек;
работнікі бібліятэк — 416 чалавек;
работнікі музеяў — 156 чалавек;
работнікі ўстаноў адукацыі сферы культуры — 1197 чалавек;
работнікі арганізацый кінавідэапракату — 21 чалавек.

Агульная колькасць работнікаў устаноў культуры і мастацтва, якія маюць патрэбнасць у адукацыйных праграмах павышэння кваліфікацыі, што рэалізуюцца ў Інбелкульце, на 2015 г. склала 2291 чалавек, у тым ліку 409 чалавек — кіраўнікі ўстаноў сферы культуры, 1882 — спецыялісты.

У адпаведнасці з данымі маніторынгу, праведзенага ў 2015 г., патрэбнасць у адукацыйных праграмах павышэння кваліфікацыі, якія рэалізуюцца ў Інбелкульце, на 2016 г. склала (па катэгорыях):

работнікі кіруючых органаў культуры — 42 чалавекі;
работнікі клубных устаноў — 431 чалавек;
работнікі бібліятэк — 267 чалавек;
работнікі музеяў — 94 чалавекі;
работнікі ўстаноў адукацыі ў сферы культуры — 1437 чалавек;
работнікі тэатральна-відовішчных арганізацый — 31 чалавек;
работнікі арганізацый кінавідэапракату — 98 чалавек.

Агульная колькасць работнікаў устаноў культуры, якія маюць патрэбнасць у адукацыйных праграмах павышэння кваліфікацыі, што рэалізуюцца ў Інбелкульце, на 2016 г. склала 2400 чалавек, у тым ліку 539 чалавек — кіраўнікі ўстаноў сферы культуры, 1861 — спецыялісты.

Даныя маніторынгаў, праведзеных у 2014 і 2015 гг., з’явіліся базай фарміравання кантынгенту слухачоў для Плана на 2015 г. і Плана на 2016 г.

З улікам узросшага попыту на адукацыйныя праграмы павышэння кваліфікацыі педагагічных работнікаў устаноў сярэдняй спецыяльнай адукацыі ў сферы культуры і дзіцячых школ мастацтваў у План на 2016 г. уключаны:

7 груп павышэння кваліфікацыі настаўнікаў па класу фартэпіяна дзіцячых школ мастацтваў (3 групы — настаўнікі з г. Мінск);

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

4 групы павышэння кваліфікацыі настаўнікаў па класу баяна, акардэона дзіцячых школ мастацтваў (1 група — настаўнікі з г. Мінск);

3 групы павышэння кваліфікацыі настаўнікаў па класу струнных народных інструментаў (гітары, балалайкі, домры, мандаліны) дзіцячых школ мастацтваў (1 група — настаўнікі з г. Мінск) і г.д.

Фарміраванне іншага кантынгенту слухачоў павышэння кваліфікацыі (работнікі кіруючых органаў культуры, клубных устаноў, бібліятэк, музеяў, тэатральна-відовішчных арганізацый, арганізацый кінавідэапракату і інш.) таксама ажыццяўляецца зыходзячы з даных маніторынгу. Згодна з запытам у План на 2016 г. уключаны 7 груп павышэння кваліфікацыі для настаўнікаў дзіцячых школ мастацтваў г. Мінск — 190 педагагічных работнікаў устаноў дадатковай адукацыі дзяцей і моладзі мастацкага профілю ў сферы культуры. Агульная колькасць педагагічных работнікаў устаноў сярэдняй спецыяльнай адукацыі ў сферы культуры і дзіцячых школ мастацтваў г. Мінск, якія павысяць кваліфікацыю ў 2016 г., складзе 295 чалавек.

Дадзены падыход дазваляе забяспечыць павышэнне кваліфікацыі тых катэгорый работнікаў сферы культуры, якія адчуваюць патрэбнасць у атрыманні новых ведаў, а таксама выкананне патрабаванняў заканадаўства аб напаўняльнасці груп павышэння кваліфікацыі.

Акрамя таго, маніторынг адукацыйных запатрабаванняў работнікаў устаноў культуры спрыяе ўдасканальванню зместу адукацыйных праграм павышэння кваліфікацыі, уключэнню ў праграмы інавацыйных тэхналогій, якія паляпшаюць якасць адукацыйнага працэсу, узмацняюць яго практычную накіраванасць і значнасць.

Так, з улікам пажаданняў работнікаў устаноў культуры і мастацтва былі распрацаваны новыя адукацыйныя праграмы (2015—2016 гг.):

«Сацыякультурная дзейнасць у кантэксце маладзёжнай палітыкі» — для спецыялістаў і метадыстаў упраўленняў, аддзелаў ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі;

«Інавацыйная дзейнасць сучаснай бібліятэкі» — для загадчыкаў аддзелаў (сектараў) Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі;

«Арганізацыя культурна-адпачынкавай дзейнасці рознаўзроставых катэгорый насельніцтва: сучасныя тэндэнцыі, методыкі і практыкі» — для мастацкіх кіраўнікоў клубных устаноў;

«Рэсурсы дзяржаўнай сістэмы прававой інфармацыі Рэспублікі Беларусь» — для бібліятэкараў публічных цэнтраў прававой інфармацыі на базе публічных бібліятэк;

«Функцыянаванне кінапракатных арганізацый у сучасных умовах» — для кіраўнікоў і метадыстаў кінапракатных арганізацый;

«Інфармацыйна-камунікацыйныя тэхналогіі ў дзейнасці музеяў» — для навуковых супрацоўнікаў навукова-экспазіцыйных і культурна-адукацыйных аддзелаў музеяў;

РЭПОЗІТОРИЙ БГУКИ

«Інавацыйная дзейнасць сучаснай бібліятэкі» — для бібліятэкараў, бібліёграфаў публічных бібліятэк і г.д.

Маніторынг патрэбы адукацыйных праграм перападрыхтоўкі кіруючых работнікаў і спецыялістаў, якія рэалізуюцца ў Інбелкульце, пачаты ў 2015 г.

У адпаведнасці з данымі маніторынгу попыт на перападрыхтоўку ў Інбелкульце на 2016 г. склаў па спецыяльнасцях 1-23 02 71 «Бібліятэказнаўства і бібліяграфія», 1-23 02 73 «Камунікацыя ў сферы музейнай дзейнасці», 2-23 02 71 «Бібліятэказнаўства і бібліяграфія» 2-23 02 72 «Культурна-дасугавая дзейнасць» ад 25 да 34 чалавек.

Даныя маніторынгу сведчаць, што запатрабаванай спецыяльнасцю на бюджэтнай аснове атрымання адукацыі застаецца «Бібліятэказнаўства і бібліяграфія» (на базе як вышэйшай, так і сярэдняй спецыяльнай адукацыі).

Маніторынг адукацыйных запатрабаванняў работнікаў сферы культуры спрыяе эфектыўнаму планаванню кантынгенту адукацыйных праграм павышэння кваліфікацыі і перападрыхтоўкі кіруючых работнікаў і спецыялістаў, удасканаленню зместу адукацыйных праграм і, як вынік, задавальненню пазнавальных патрэбнасцей спажыўцоў адукацыйных паслуг. Практыка правядзення маніторынгу дазваляе аператыўна задавальняць запыт работнікаў сферы культуры ў павышэнні кваліфікацыі і перападрыхтоўцы, спрыяе сістэмнаму падыходу пры планаванні размеркавання кантынгенту, а таксама кантролю выканання планавых паказчыкаў на працягу года.

Спіс выкарыстаных крыніц

1. Кодэкс Рэспублікі Беларусь аб адукацыі. — Мінск : Нац. цэнтр прававой інфармацыі Рэсп. Беларусь, 2011. — 400 с.
2. *Мянькова, С.В.* Дадатковая адукацыя дарослых у сферы культуры / С.В. Мянькова // Беларуская культура сёння : гадавы агляд, 2013 / Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь. ДУА «Інстытут культуры Беларусі» ; укл. К.І. Рэмішэўскі, А.А. Галкін ; рэдкал.: Б.У. Святлоў (старш.) [і інш.]. — Мінск : Інбелкульт, 2014. — С. 119—123.
3. *Мянькова, С.В.* Адукацыя ў сферы культуры / А.А. Мукалаў, С.В. Мянькова, В.Ю. Ігнаценка // Беларуская культура — 2014 : стан, тэндэнцыі і перспектывы развіцця / Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь. ДУА «Інстытут культуры Беларусі» ; укл. А.Р. Гуляева, І.Б. Лапцёнак ; рэдкал.: Б.У. Святлоў (старш.) [і інш.]. — Мінск : Інбелкульт, 2015. — С. 208—219.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ